

Lausunto

12.01.2017

Asia: OM 27/41/2015

Mietintö ”Luottamuksellisen viestin salaisuus”

Lausunto

Lausuntonne mietinnöstä ”Luottamuksellisen viestin salaisuus”

Oikeusministeriölle

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry esittää lausuntonaan oikeusministeriön mietinnöstä ”Luottamuksellisen viestin salaisuus” seuraavaa:

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry suhtautuu lähtökohdin myönteisesti esitettyyn perustuslain 10 §:n muutokseen. Muutoksen tavoitteena on, että lailla voitaisiin säätää välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten torjunnassa, eikä vain jo tehdyn rikoksen tutkinnassa kuten nykyinen pykälän sanamuoto kuuluu. Samoin muutoksen tavoitteena on, että viestin salaisuutta voitaisiin rajoittaa tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta tai sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Kuten mietinnöstä käy ilmi, muutoksen tarkoitus olisi tarkistaa säännöksen sanamuoto vastaamaan perustuslakivaliokunnan vakiintunutta tulkintaa, jonka mukaan luottamuksellisen viestin salaisuutta ollaan voitu tietyissä tapauksissa rajoittaa jo rikosepäilyn johdosta, vaikka itse rikosta ei vielä olisi tapahtunut. Mietinnön mukaan tarkoitus ei ole muuttaa vallitsevaa oikeustilaa ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöjä. Tämä on sinänsä tärkeää, jotta kirjoitettu lainsäädäntö antaa oikean kuvan oikeusturvasta ja perusoikeuksista sekä niiden rajoitusmahdollisuuksista.

Mitä viestin salaisuuden rajoittamiseen tulee tilanteissa, joissa tavoitteena on hankkia tietoa sotilaallisesta tai muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta, on ehdotettu muutos nykypäivän globaali turvallisuus ja viestintävälineet huomioon ottaen perusteltua.

Demla ry:n mielestä on perusteltua, että lain pykälässä edelleen säilytetään ns. kvalifioitu lakivaraus sen suhteen, millä kriteereillä luottamuksellisen viestin salaisuutta voidaan rajoittaa, jotta rajoitusvaltuutta ei anneta enempää kuin on välttämätöntä (PeVM 25/1994 vp, s. 5).

Edellä mainitusta huolimatta Demla ry esittää huolensa riittävien oikeusturva- ja seurantajärjestelmien takaamisesta tulevaisuudessa luottamuksellisen viestin salaisuutta rajoitettaessa nyt, kun viittaus valvontaan on tietoisesti jätetty pykälän sanamuodosta pois. Samoin tulevaisuudessa on varmistettava, että perusoikeudet ja kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet tulevat huomioiduksi. Viitaten dosentti Jukka Viljasen selvitykseen EIT:n oikeuskäytännöstä perustuslain 10 §:n kannalta relevanteissa tilanteissa nousee kysymys, tulisiko pykäläkirjauksessa tai vaihtoehtoisesti lain esitöissä asettaa vielä tarkemmat kriteerit viestin salaisuuden rajoittamiselle, jotta Euroopan ihmisoikeussopimuksen asettamat vaatimukset olisivat yhteensopivat kansallisen lainsäädännön kanssa. Demla ry:n huoli on sama kuin Viljasen: ”Mallit, joissa viranomaisille jätetään liikaa harkintavaltaa, ovat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mielestä aina alttiita väärinkäytöksille eivätkä ole siten yhteensopivia Euroopan ihmisoikeussopimuksen asettamien vaatimusten kanssa. EIT on kiinnittänyt paljon huomiota salaisiin tiedonhankintakeinoihin kohdistuviin valvontajärjestelmiin. Erityisesti valvontaelimen riippumattomuus on noussut tärkeäksi vaatimukseksi.”

Kivilehto Mirkka
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry